

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 74.

V petek 13. Grudna

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blažniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četrt leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti zneso 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje, za četrt leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da se naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič postojne plačati.

Vradne naznanila.

7. decembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CLV. del občeniga državniga zakonika in vladniga lista, in sicer v edino-memškem kakor tudi v vsih devetih dvojnih izdanjih izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 456. Razpis ministra denarstva od 23. novembra 1850, s katerim se vhodnina za biserke poniža.

Št. 457. Ukaz ministra denarstva od 27. novembra 1850 s katerim se vpeljuna palmoviga olja poniža.

Št. 458. Razpis ministra bogočastja in uka od 25. novembra 1850, s katerim se po najvišjem sklepu od 23. t. m. samostan Saletiank v Padui smertnine oprosti.

Št. 459. Razpis ministra denarstva od 3. decembra 1850, s katerim se naznani ravnanje 2. decembra 1850 pod redno številko 437 srečkanih denarničnih obligacij českih stanov raznih obresti.

S tem delam se tudi popravki mnogih tiskarnih pogreškov izdajo, ki so se v nemške izdanje cesarskiga ukaza od 24. julija 1850, (s katerim se za Hervaško in Slavonsko pristojnost in ravnanje sodnij v kazenskih rečeh vred) v CII. del občeniga državniga zakonika in vladniga lista, ki je 5. avgusta 1850 v edino-nemškem in 12. septembra 1850 v horvaško-nemškem dvojnem izdanju pod št. 312 na svetlo prišel, vlezli.

Potem je bilo 2. decembra 1850 madjarsko-nemško dvojno izdanje III. dela občeniga državniga zakonika in vladniga lista izdano in razposlano, ki je 8. januarja 1850 v edino-nemškem, 28. septembra 1850 v slovensko-nemškem, in 24. oktobra 1850 v talijansko-nemškem dvojnem izdanju izdano in razposlano; potem je bilo 3. decembra 1850 česko-nemško-dvojno izdanje II. dela, ki je 6. januarja 1850 v edino-nemškem, 6. septembra 1850 v slovensko-nemškem in 27. septembra 1850 v talijansko-nemškem dvojnem izdanju na svetlo prišlo, izdano; poslednjič je bilo 5. decembra 1850 talijansko- in poljsko-nemško dvojno izdanje XLVII. dela občeniga državniga zakonika in vladniga lista, ki je 26. aprila 1850 v horvaško-, serbsko- in romansko-nemškem dvojnem izdanju in 14. oktobra 1850 v česko- in slovensko-nemškem dvojnem izdanju na svetlo prišlo, v c. k. dvorni in državni tiskarnici izdano in razposlano.

Pregled zapopada v teh treh delih, namreč v III. pod št. 3., v II. pod št. 2 in v XLVII. pod št. 144 in 145 zapopadenih razpisov je bil že pri naznanilu edino-nemškiga izdanja naznanjen.

Dunaj 6. decembra 1850.

Od c. k. vredništva občeniga državniga zakonika in vladniga lista.

9. decembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju LXXVII. in CXX. del občeniga državniga zakonika in vladniga lista, in sicer prvi v česko-, talijansko-, madjar-

sko- in slovensko-nemškem, poslednji v talijansko-, poljsko-, slovensko-, horvaško- in serbsko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Od LXXVII. dela, ki pod

Št. 243. Zapopade cesarski patent od 7. maja 1850, s katerim se nova zemljišna postava za horvaško-slavonsko in banaško-serbsko vojaško mejo izda, je bilo 26. junija 1850 edino-nemško, potem horvaško-, serbsko- in romansko-nemško dvojno izdanje, in od CXX. dela, ki pod

Št. 346. Ukaz ministerstva notrajnih oprav od 13. septembra 1850 zapopade, s katerim se po najvišjem sklepu od 8. septembra 1850 odločbe čez vravnavo političkih oskerbnih gosposk na Ogerskem izdajo in naznani, je bilo 14. septembra 1850 edino-nemško, potem česko-, madjarsko- in romansko-nemško izdanje izdano in razposlano.

Dunaj 7. decembra 1850.

Od c. k. vredništva občeniga državniga zakonika in vladniga lista.

11. decembra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXVI. del občeniga državniga zakonika in vladniga lista in sicer za zdaj v edino-nemškem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 460. Ukaz ministra denarstva od 23. novembra 1850, veljaven za Ogersko, serbsko vojvodino in temiški Banat, čez odmerjenje in pobiranje vžitnine od vina in mesa v krajih, kjer stanuje čez 2000 duš.

Tudi 11. novembra 1850 se bo ravno tu CLVII. del občeniga državniga zakonika in vladniga lista, in sicer za zdaj tudi v edino-nemškem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 461. Razpis ministra denarstva od 5. decembra 1850, s katerim se odločbe čez ravnanje nabraniga premoženja sirot od strani finančnih gosposk naznani.

Dunaj 10. decembra 1850.

Od c. k. vredništva občeniga državniga zakonika in vladniga lista.

Politiške naznanila.

Avstrijsko cesarstvo.

Dopis iz Vipave.

Zapisnik,

napisan pri c. k. okrajni sodnij v Vipavi 28. novembra 1850 pri javni ravnavi čez Antona Repiča iz Gradiša zavoljo nezvestobe.

Pričijoči: Janez Irkič, c. k. persednik kakor sodnik.

Franc Pirc, perseženi pisar.

Dr. Janez Mele, c. k. državni pravdnik.

Toženi: Tone Repič.

Priče: Franc Kodre, Jožef Neuman, Valentin Gril, Miha Burja, Franc Petkovšek, Jakob Petrič.

Začetek ravnave ob 11³/₄ uri dopoldne.

Dr. Janez Mele, državni pravdnik, pove sledečo tožbo: Tone Repič iz Gradiša, logar (borštnar) vipavske grajšine je nekaj karlov (žagavcov), in scer Jakobu Petriču iz vipavskiga terga, pred dvema letama 2 karla, eniga za 50 kr. in družiga za 1 gold. 10 kr., oba vkupej za 2 gold., in Valentinu Grilu iz vipavskiga terga 4 karle za 4 gold. prodal. Tudi je zatoženi Mihatu Burju v vipavskim tergu 3 karle za 3 gold. in Francetu Petkovšku od ravno tam 4 karle za 4 gold. in 20 kr. v pretečenim poletju prodal. Vsi ti karli, za ktere je Tone Repič vkupej 13 gold. in 20 kr. vzel, niso bili njegovi, ampak vipavske grajšine; torej on ni imel pravice si tega denarja prideržati in si ga prisvojiti, in, ker je on to storil, se je on prestopka nezvestobe po §. 211 kazenskiga zakonika II. dela kriviga storil.

Čez to je toženi Tone Repič vprašan, in po opominvanju resnico govoriti, pove: de se on Tone Repič imenuje, de je 32 let star, katolske vere, oženjen, logar vipavske grajšine, de on stanuje v Gradišu pod h. št. 33, in de on še nikolj ni bil v kakšini sodni preiskavi ali kazni. Dalej on pravi, de je res on pred nekim časom 2 karla, in sicer eniga pred dvema letama za 1 gold. 10 kr. in družiga vlani za 50 kr., vkupaj za 2 gold. Jakobu Petriču iz vipavskiga terga prodal. Čigava sta ta dva karla bila, on ne ve. Dalej Tone Repič pravi, de je on vlani poleti Valentinu Grilu 2 karla prodal; koliko je on od Grila za-nje dobil, se več ne spomni. Dalej pravi Repič, de ni res, de bi bil on Grilu 4 karle za 4 gold. prodal. Tudi obstoji zatoženi, de je on vlani Mihatu Burju 3 karle za 3 gold. in vlani poleti Francetu Petkovšku 4 karle za 4 gold. in 20 kr. prodal, in pravi, de on vedil ni, čigavi so ti karli bili, in de jih je zavoljo tega vzel in prodal, ker s štempeljskim znamenjem vipavske grajšine prevideni niso bili, in ker je iz tega vzroka mislil, de so kontrobutarski, in de so brez pravice iz boršta vipavske grajšine, ki se „Slapniški hrib“ imenuje, izpeljani bili. Dalej on pravi, de je od gospod Jožefa Neumana, nadtogarja (Oberförster) vipavske grajšine povelje imel, karle, kteri se brez štempeljskiga znamnja iz grajšinskih gojzdov izpeljejo, rubiti in jih prodati. Repič pravi dalej, de je on, če se ne moti, od Valentina Grila za 2, njemu prodana karla, enkrat 50 kr. in drugič 1 gold. 40 kr. prejel, de je prvih 50 kr. Jožefu Neumanu odrajal, družih 11 gold. pa sebi prideržal, ker je mislil, de mu je Jožef Neuman rekel, de bo ta denar njegov (Repičev) in ker on prav zastopil ni, de ima le tretji del tega denarja njemu ostati.

Čez to je Jakob Petrič vprašan, in po opombi resnico storiti, on pravi: de mu je Tone Repič res pred 2 letama en karl za 1 gold. 10 kr. in pred poldrugim letam eniga družiga za 50 kr. prodal, in de je on ta dnar Repiču tudi precej plačal. Čigavi de so karli bili, mu Repič ni povedal.

Potem je Valentin Gril vprašan in po opominvanju resnico govoriti, on pove: de mu je

Tone Repič res en dan mesca maja lanskiga leta 2 karla za 50 kr. in 14 dni po sv. Šimonu lanskiga leta spet 2 karla za 1 gold. 40 kr. ali pa za 2 gold. prodal, na kar se on več ne spomni. Obojni ta denar je on Repiču precej plačal. Repič mu ni povedal, kje je on te karle dobil.

Potem je Miha Burja vprašan, in po opominvanju resnico govoriti, on pravi: de mu je Tone Repič res vlani mesca avgusta 3 karle prodal. Koliko je on Repiču za-nje dal, več ne ve, in se le toliko še spomni, de mu je okoli 8 dvajsetic za-nje dal. Od kod je Repič te karle dobil, mu on povedal ni.

Dalej je Franc Petkovšek vprašan, in po opombi resnico storiti, on pravi: de mu je Tone Repič en dan lanskiga poletja 4 karle za 4 gold. 20 kr. prodal, in de mu je on ta denar precej plačal. Na dan in na mesec, kdaj mu je Repič te karle prodal, se Petkovšek več ne spomni. Repič mu ni povedal, kje je on te karle dobil.

Čez to je gospod Jožef Neuman vprašan, in po opominovanju resnico govoriti, on pravi: de je Tone Repič od njega res dovoljenje imel, kontrabandirane karle, ktere bo on brez lesniga štempeljna vipavske grajsine dobil, preč vzeti, in jih precej prodati, de bi pa Repič bil moral ves za karle potegnjeni denar Neumanu dati, de bi ga bil on razdelil in dve tretjini v denarnico vipavske grajsine odrajal in de je tretja tretjina Neumanu in Repiču po enakih delih, — vsakimu po eni šestini — šla. Dalej pravi Neuman, de je on Repiču rekel, de naj pridno iše kontrebandirane karle in de mu bo zavoljo tega tudi svoj del prepustil, tako de bo Repič celo tretjino dobil. Tone Repič bi bil moral ves denar Neumanu izročiti, in ta bi bil dve tretjini v grajsinsko denarnico položil, eno tretjino pa Repiču nazaj dal; on pa tega storil ni, ampak je od vsiga denarja, kar ga je od Petriča, od Grila, od Burja in od Petkovška, vkupej 11 gold. 50 kr. za karle prejel, le 1 gold. 40 kr. Neumanu odrajal, ostalih 10 gold. 10 kr. je pa za-se prideržal, in si jih prisvojil. Potem je gosp. Franc Kodre, oskerbnik vipavske grajsine vprašan, in po opominvanju resnico govoriti, on pravi, de on v imenu vipavske grajsine od toženiga Toneta Repiča dve tretjini za prodane karle potegnjenih denarjev, t. j. 6 gold. 47 kr. za odškodvanje tirja; tretja tretjina, t. j. 3 gold. 23 kr. naj pa Repiču ostane.

Zatoženi pravi, de on per per prvim govorjenju ostane, in de nima nič drugiga povedati.

Dr. Janez Mele, državni pravdnik navsetva, de se ima Tone Repič po postavah kaznovati.

Konec ravnjanja ob 1 uri popoldne.

Potem razglasi sodnik sledečo

Sodbo: V imenu Njih Veličanstva Cesarja avstrijskiga se za pravo spozna:

Tone Repič iz Gradiša pod h. št. 34, logar vipavske grajsine, oženjen, 32 let star, katolske vere, še nikolj sodno preiskan ali kaznovan, je prestopa nezvestobe po §. 241 kazenskiga zakonika II. dela kriv, in je v obziru na večkratno ponovljenje njegoviga prestopka in na njegovo poprejšno pošteno življenje na 14 dni v ječo obsojen, in dolžan vipavski grajsini 6 gold. 47 odškodvanja plačati in vse stroške današnje pravde poveriniti *).

*) Cela ravnava je bila v slovenskim jeziku, in tudi zapisovavec je zapisnik, kakor ga tukaj podamo, v slovenskim jeziku pisal, in tako ste bile ustmenost in javnost kazenskiga ravnjanja v vsih svojih načelih popolnoma izpeljane. Poslušavci in svedoci (pričevalci) so

Dunaj 5. decembra. Poruski kralj je poklical državni zbor skupej, je klical armade k orožju in vse je mislilo, de se bodo koj, udarili. Pa zdaj stopi, grozovitni stric iz severa na noge in njegove besede imajo toliko veljave, de poruska vlada v kratkim času zopet mir ljubi in ga ohraniti hoče, „zato ker ima boj, če je tudi srečen, vendar veliko nadlog za nasledke“. Govorjenje je sicer v Berolinskem dvoru še nekoliko časa orožano in po boju hrepeneče, pa premembo serca že govor kralja iz prestola naznani, ki je bil tako tiho deržan, de ga clo, kakor se govori, bližnji strežnik le na pol slišal. Še bolj očitno je pa zdaj poruska vlada željo razodela, de bi tisti govor nič vspeha ne imel, ker je možem, ki bi jo znali vendar le v nevaren prepir s severnim velikanam zamotati, namreč nadležnikom državniga zbora zopet za en mesec slovo dala. V tem mesecu pa že upa iz močvirja, v katerim se ji zlo pogrezuje, na terdo zemljo priti, kjer bo vunajne nevarnosti oproštena, in kjer ji tudi ne bo potreba, se na ošabne poslance ljudstva ozirati, ampak kjer bo v srečni samostojnosti zopet svoj veto in jubeo izgovarjala.

Ker je strah pred Rusi vojsko zdaj skoraj negotovo storil, začnejo avstrijske in nemške ljudstva zopet lagljeje dihati. Trepet je zginit, skerb so polegile in avstrijska banka se je obderžala. Konec uniga tedna je bilo še od kufra 12 aggio, tako de so ljudje že krajcarje spravljati jeli in de je cena jedi od dne do dne bolj rastla. Pa zdaj je to jenalo, zlato in srebro sta padla skor zopet na poprejni kup in kebrov je vnovič dovolj. S tem so Dunajčani zadovoljni. Za politiske reči se malo menijo in clo vpeljanje gledišnih postav in odprava prisega na ustavo pri vojašnji je le po predmetjih nekoliko nepomenljive združnosti obudilo.

Vojsaki so zlo nehali prihajati, letopničarje še vedno vidimo. Posadka Dunaja obstoji iz 12 bataljonov granatirjev, med kterimi se tudi dve kompaniji čverstih mož domorodniga, ljubljanskiga regimenta znajdete. Število topov na ozidju notranjiga mesta se je zlo pomanjšalo. Komaj trideset jih še proti predmestjem moli.

Profesor Galba, ki je na vseučilišu tisto politiko prednašal, ki iz pameti izvira, je od ministra uka svoje službe odstavljen. Med vsemi učniki je imel on nar bolj prijeten jezik, in nar bolj zanimivo prednašanje, zato je pa tudi več kot pet sto zapisanih poslušavcov imel. Bil je mož neizrečene svobodoljubnosti, ki je tudi svojim učencam silno svobodne predmete v razgovarjanje dajal. Pa ravni ti razgovori so bili vzrok, de ga je ministerstvo odverglo. Sicer je bil pa Galba velik sovražnik Slovanov, ki mu ni moglo v glavo iti, de bi tudi oni kaj pravice imeli. To se je posebno lansko leto pokazalo, ko je rekel, de naj eden učencov v prihodnosti Nemcov in drugi o prihodnosti Slovanov govori. Če je ravno takrat naš rojak Svetec jasno veliko pomembo in važnost slovanskiga naroda dokazal, je vendar Galba z glavo stresal in v eno mero naprej svojo misjon Nemcov v izhodne kraje zagovarjal.

D.

Terst. Nekteri kupci v Terstu so une dni zlo veliko pri banknotih zgubili. Tak strah jih je napadel, de so banknote prodajali, za kolikor so mogli, in v 12 urah po 12 do 20,000 gold. zgubili.

Austrijska. Med ukazi, ki se vsak dan pričakujejo, bo te dni naznanjena vravnava kamorne prokurate, ki se že več dni pričakuje.

se po dokončani ravnavi veseli razšli ter so vidili, de je tudi njih jezik pravice sodniškiga jezika zadobil. Pisavec.

kuje. V vsaki kronovini bo en kamorni prokurator, v stolnem mestu bo pa središna gosposka, ktere vodja bo predsednik.

* Njegovo veličanstvo je ukazalo, de se ima s tistimi vradniki, ktere je vstaja iz kakega kraja pregnala, de so svoje mesto zapustili, v vsem ravno tako ravnati, kakor, de bi bili neprenehama svojo službo opravljali.

* Višjim deželnim sodnijam je minister pravosodja naročil, de naj spraznjene službe naglo spet podele, de ne bo nikjer pomanjkanja vradnikov.

* Govori se, de bo prišel ukaz na svitlo glede rednih šolskih zborov, pri kterih se bo pogovarjalo o šolskih zadevah.

* Na avstrijskem je deželni poglavar kantonske poglavarje opomnil, de naj se ostro postavah, ki so za posle dane, ravnajo. Patent reda za posle od 27. marca 1784 se bo z noviga natisnil, de se bodo gospodarji in posli podučili, zraven se pa opomne, de §§. niso več v moči, ki govore od telesne kazni, ker se z vstavo ne vežejo. Razpis deželniga poglavarja se konča z podučanjem na župane, de naj nobeniga posla, naj je domače ali tuje občine, v občini v službo ne puste, ako nima spričebe, de ga je prejšnji gospodar iz službe pustil.

Ogerska. „Presb. Ztg.“ prinese sledeči razglas:

Visoko tretje vojaško poveljništvo se vidi primorano, česki časopis „Slovan“, vredovan od Dr. Havlička na celem Ogerskem za čas obsedniga stanu prepovedati. Kar se s tem očitno na znanje da.

Presburg 7. decembra 1850.

Od c. k. vojaškiga poveljništva.

Sedmograško. Civilni in vojaški poglavar na Sedmograškem je vsim političkim uradam ukaz poslal, de se imajo ob krajih cest drevoredi nasaditi, ker se bodo s tem snežni zameti overali, ker bodo kraji bolj prijazni postali in trudni in spehani popotniki bodo zamogli pod senco dreves počiti.

Tuje dežele.

Bosna. Iz zanesljivih virov se zve iz Vinkovca, de je Omer paša vstajnike popolnoma potolkel. Kolikor jih je še ostalo, so na vse kraje razpodeeni. V zgornji in spodnji Tuzli, v Brodu, Gradačacu in Zvorniku je Omer paša posado pustil. Že 28 pr. m. je Omer paša sivimu Mahmud pašatu iz Tuzle in Alai begu iz Gradača in Vinkove naznanil, de zamoreta brez over v Tuzlo in Gradačac se podati. Omer je naznanil, de želi, de bi ju kmalo na odločenem mestu vidil. Mahmud je sicer iz začetka nekoliko obupen bil, pa kmalo je moral boljše skleniti, ker se je 30. opoldne že na pot podal. Mahmud je, kakor se povsod pripoveduje, naj bogateji Bosnjak, ker je njegovo posestvo čez 2 milijona goldin. vredno.

* V Reichstg. se piše iz Bosne konecno vembra:

Vi že veste, de se je Omer paša v Posavini z vstajniki 19. t. m. sedem ur terdo bojeval. Zvedilo se je, de ta bitva ni bila v Modriču, ampak pri lesu Vučjaku blizo Kotorskiga pri grajsini Rustem Bega, toraj na levem bregu Bosne. Vstajniki so, pripovedujejo 400 mož zgubili, med tem ko so bili med vojaki le trije mrtvi in osem ranjenih, kar se vendar ne more verjeti, ker Seraskier zavolj krajne lege ni mogel topov porabiti in ker so vstajniki gojzd posedli in so toraj zamogli več škodovati kakor škode terpeti. Al zmaga je bila popolnoma. Omer paša se je, kakor pravijo, namenil 20. Bosno prestopiti, se terdnjave pri Modriču umakniti in naravnost proti Gradaču in Tuzli udariti. Več glavarjev vstajnikov je Seraskieru v roke padlo, med njimi Kadi iz Tuzle.

Oddelik Ibrahim pašata, ki je 17. septembra iz Sarajeva proti Tuzli se napotil, se je pri Vlasenici terdo z 4000 vstajniki bojeval, ktere je zmagal in zlo potolkel. Ibrahimpaša je ukazal vjetimu Kadiu iz Beline in musulimu iz Sebenice glavo odsekati in mesto požgati ter je 30 vjetih v Sarajevo poslal.

Pripoveduje se tudi, da so dva tovara odrezanih glav v znamenje zmage poslali, katerih pa jez nisim vidil. Akoravno je zmagal, se je paša, ki se na vojsko le malo razume, predalet med vstajnike upal, tako, da so ga vstajniki od vsih strani zajeli in de zdaj pomoči prosi iz Sarajeviga; težko, da mu je dobro steklo, ravno tako malo zamore Omer paša zdaj od posebnih dobičkov govoriti, ker njegove zmage vedno nove trume vstajnikov budé.

V Hercegovini na mostu čez Narento se dan na dan bojujejo. Vedno se ranjeni Arnauti v Sarajevo vozijo. Ranjen poveljnik Skender Beg leži ondi pri svojih vojaki. Zadeve v Hercegovini bi se znale pomeniti zavolj tega, ker je nov vezir Bosne, Hajredin paša z 1000 vojakov z turškega parobroda v Dalmaciji na suho stopil, ki se ima v Mostar podati. Na tako vižo se bo mogel stari trinog Ali paša Stolcević na eno ali drugo stran obrniti. Ako je v Bosni zapert, ga bo Haireddin paša oprostil in na parobrodu v Carigrad poslal. Pa temu se bo on gotovo zoperstavil, ker ve, da bi svojo službo na tako vižo zgubil in bo z vstajniki potegnil, in svojo srečo poskusil; ker, ako se v Carigrad poda, ga ne bo več nazaj, to mu je dobro znano. Znabiti de bodo Hercegovino z Bosno zedinili, kakor je bila pred letam 1831. Govori se zdaj zlo od tega.

Pri vsih teh zmedih je uboga dežela v veliki stiski, ki ima že tako komaj kaj zgubiti. Kupčija vedno peša, konj ni za dobiti, ker so jih za vojaške potrebe porabili. Blago na volovih prenašajo. Vsak kmet, ki blago na konjih prinese, ga odloži nekoliko ur pred mestam, ko se boji, da bi mu vojaki konj ne pobrali; blago, ki ni njegovo, osodi izročiti, in ne tirja plačila za prenašbo blaga. Glavno mesto je le zavolj tega mirno, ker se boji, topov, ki so na berdu Gorica nastavljeni, in ako bi vstajniki vžugali, bi gotovo z njimi potegnili. V Sarajevem se je od nove deželne vredbe harads (osebni davek) naznanil. Pri kristjanih ga bodo duhovni in župani pobirali, nobena turška gosposka se ne bo smela v to reč mešati. Temeljna podstava tega davka je zapisnik prebivavcov, in vsaka moška oseba mora od desetiga do šedesetiga leta 15 piastrov plačati (1 gold. 20. kr.), sami slepci, bebcí in kruljevi so tega davka oprosteni.

Iz Travnika se zve, da nad Fazli pašatam ondi ostro čujejo. Ker je bil Miriliva Mustafa paša iz svoje službe djan, ki je zdaj v taboru v Sarajevem zapert, sta s tem dva naj perva in naj bogatejši glavarja Bosne odstranjena.

* Z bosniške meje se piše 4. decembra: Povem vam nekoliko o stanju v Bosni. Vaše novine, ktere smo danes prijeli povedo, da je Omer paša puntarje v Vučjaku potolkel. In jez vam zamorem naznaniti, da je Omer paša po tej bitvi v Dobor prispel po dvodnevem streljanju čez Bosno most naredil in z svojo vojsko, ki kakih 10,000 mož šteje na desni breg te reke šel, v selu Modriću je obkopa napravil, in od tod puntarje raztiruje. Vse se vidi, da bo Omer paša skoraj mir storil. 5. decembra se piše: Potem ko je Omer paša Gradačko nahio umiril, in v njej potrebne carske oblasti postavil, se je namenil v Gračanico, kamor je srečno brez vsiga upora prišel, ker se malo pomudi, dokler ne pridejo poglavarji tuzlanske nahije se mu poklonit. Sinoč sim bral lastnoročno nemško pismo Omer

pašata iz Gračanice, pisano Ahmed Efendiu, tolmaču belgradskiga pašata, ki je bil dolgo v Brodu, Županji, Rajevemlu in v Rači. Pismo je sila lepo pisano. Ko piše, da je vstaja že potlačena in de bo še danes v Tuzlo prišel, pristavi v pismo šaljivo še to: „Pozdravite mi mojiga ljubeznjiviga prijatla Vavis pašata, da mu svetujem, da naj za nekaj časa ne je rib iz Save, ker so se one z mesam Bosnjakov redile, ktere sim jez pri Doboru v Bosno zatiral.“

* Iz bosniške meje se v „Agr. Ztg.“ piše 3. decembra: En oddelk vstajnikov, obstoječ iz 1000 mož, ki so se v Kazimu zbrali in hotli pašatu iz Tuzle v pomoč iti, se je že pod poveljstvom Kadia Kapića in Dizdara Vranograškiga iz Kazina napotil in Tuzlanskemu pašatu pridružil. Tisti vstajniki pa, ki se v Bužimu zbirajo, se bodo še le v saboto, 7. t. m. pod poveljstvom Ale Kedića dvignili in naglo naprej podali. Število vstajnikov v Bužimu znese kakih 3000 mož.

20. novembra je Omer paša na berdu Podnovlje, dve uri od Derventa vstajnike, katerim je Adže Murat Begović zapovedoval, zagrabil in potolkel. Od 800 mož vstajnikov, ki so berdo posedli, je Murat Begović padel in razun mrtvih je bilo še 200 ujetih, katerim je Omer paša ukazal, glave odsekati.

Zavolj tega je bil Aga Osman Bey silno serdit in je drugi dan berdo z 15,000 vstajnikov naskočil in Omer pašata, ki je imel 9000 vojakov do Derventa zapodil, kjer je Omer paša 300 mož, 7 topov in 42 konj zgubil. Pravijo tudi, da so vstajniki Omer pašata zajezili.

Rusovska. Novice iz Ruskiga pripovedujejo od vedniga vojaškiga gibanja proti mejam. Iz Varšave se je mnogo vojakov proti zahodu napotilo, al v terdnjavi so se vojaki napolnili. Poveljnik terdnjave je general Simonić (Dalmatinec).

Nemška. Ladenberg je iz ministerstva na Poruskem stopil. Poruski kralj je začasno na njegovo mesto Manteuffelna zvolil in državnemu ministerstvu sledeče naznanil:

Kakor težko mi je tudi, Vas viditi, se iz mojiga državniga ministerstva ločiti, vendar Vam ne odrečem prošnje, s katero ste me mnogokrat prosili, iz državniga ministerstva stopiti, sklep Vam bom, da bo le Vaš naslednik zvoljen, naglo naznanil. Do tistiga časa pa upam, da boste nepolitiške opravila Vašiga ministerstva opravljali. Od predsedništva ministerstva, kteriga sim Vam začasno izročil, Vas že zdaj odvežem, in to sim državnemu ministerstvu naznanil.

Potsdam 4. decembra 1850.

Friderik Wilhelm
od Manteuffel.

Državnemu ministru Ladenbergu.

* Na Schleswig-Holsteinskem je bil general Horst za višjiga vodja izvoljen. General Willisen je svoje mesto zapustil in se že v Altona podal.

* Poruski vojaški oddelk v Badnu se je 4. t. m. razšel. Dozdajni vodja general Schreckenstein se je v Frankobrod podal.

* Novice iz Berolina pravijo, da se bodo pogovori v Draždanah 18. t. m. začeli. Nekteri diplomati se že imenujejo, ki se bodo pri pogovorih vdeležili, od pruske strani grof Alvensleben, od Hanoveranske pa Münchhausen.

V Kasselu se že vradniki podpisujejo, ki bodo volitnemu knezu prošnjo poslali, da bi se v glavno mesto povernil.

* Iz Fulde se piše: Vendar enkrat so dolgo pričakovane novice prispele. Če so za vse vesele, tega še ne vem. Šlišimo le toliko, da ste se Avstrija in Porusijo v kurheških zadevah zedinile. Pruski vojaki so se jeli umikovati.

* „Reichszeitg.“ piše: Vse naznanila, ktere iz verjetnih virov dobimo, kažejo na mir. Strah, kteriga več časopisov naznanuje, je netemeljit, ker je negotovost vsak dan veselejši.

Poruski kabinet kaže dobro voljo in že se je potrebno storilo, da se bodo priprave k vojski kmalo opustile.

Ta doba je že prišla. Vojaki se več po severni železnici ne vozijo, in kakor slišimo se bo deželna bramba v prejšni stan postavila in graničari se bodo spet domu vernili.

To bo gotovo mnogo pripomoglo, javno zupanje buditi in vterditi.

Turška. Iz Carigrada se piše v „Journal des Debats“ 20. novembra: Ker drevi parobrod od tukaj odrine, imam priložnost naznaniti, na kako vižo so bili vstajniki v Alepo kaznovani. 7. novembra na večer je vojaški poveljnik, Kerim paša vodjem vstajnikov poročil, da želi, da bi z njimi govoril. Oni, prepričani, da se jim ne bo nič zgodilo, ker se nove vstaje boje, so ga ubogali. Kerim paša jih da zapreti. Ko vstajniki to zvedo, se z noviga dvignejo in tirjajo — bilo jih je okrog 10,000 — z orožjem v roci, da naj se vodji oproste. Kerim paša pa je bil pripravljen na to in na mesti jim odgovoriti, jih z 4000 turškimi vojaki napade. Bitva je 24 ur terpela in je bila strašna. 1800 vstajnikov je mrtvih na bojišu okležalo, tri četrte tine mesta, Karba, Bab-Cousa, El Bab-Neizab je bilo med bitvo večidel razdjaniga. — Prebivavci in vstajniki, katerim je smert prizanesla, so se v beg spustili. Konjki se za njimi uderejo. — Med to bitvo se ni nobenemu kristjanu nič žaliga zgodilo. — Vse imetje se je vstajnikom vzelo, da bodo kristjane odškodovali, ki so toliko zgubili, da bodo mogli razrušene cerkve spet sozidati in rodovinam 13 kristjanov pomagati, ki so 14. in 15. umorjeni bili.

„Journal de Constantinople“ od 24. pr. m. poterdí, da je bil tudi drugi poskus vstajnikov v obličju mesta udušen od vojakov, tedaj se zamore reči, da je mir vstanovljen. Vstajniki so v poslednji bitvi 3000 ovac zgubili. Abdalla Beg ki se je pri teh dogodbah zlo sumljivo obnašal in posebno nemirne novice raznašal, je bil v ječo veržen. Med tem, ko angleški časopisi ravnanje turških gospod v tej dogodbi hvalijo in turški vladi srečo vošijo, da je v Azii fanatizem in v Bosni fevdalne prizadeve udušila, se portofoglio maltese zoper turške gosposke in častnike zlo pritoži v tej zadevi. „Journal de Constantinople“ pa Turke zagovarja. — Iz Carigrada se pripoveduje, da so vstajniki le zavolj tega tako terdo na noge stopili, ker je Kerim paša njih vodje v pogovor povabil in jih potem ukazal zapreti.

Razne naznanila.

— Od nekterih delov državniga zakonika in vladniga lista so že vsi spečani, tako da se bodo mogli v drugo natisniti.

— Sliši se, da bo gospod minister kupčije prihodnje leto občniško razstavo v Londonu osebno obiskal.

— Iz Pariza se v „Magyar Hirlap“ piše, da se je v Londonu demokratiško društvo ustanovilo, kterimu je nekoliko bogatih ogerskih obertnikov pristopilo. Enako društvo se tudi v Parizu vstanovljuje, ki bo kmalo svoje postave razglasilo.

Popravek.

V vradnem listu „Ljubljanskiga Časnika“, št. 30 se je v sostarku „Tirjanje izplačve nekdanjim podložnikom reda nemških križancov, sledeča važna pomota prigodila; bere se namreč „od leta 1847 do zdaj“ namestí „noter do leta 1847“.

LEPOZNANSKI LIST.

Pretres slovenskih pesnikov.

Navada, ki smo jo do zdaj imeli, vse slovstvene dela hvaliti, je imela res po eni plati to dobro, da je pisatelje v pridnost spodbudala; pa po drugi plati je ta navada vendar tudi mnogo zlega prinesla. Pisatelj je smel že hvale pričakovati, da je le pisal in mu je bilo pri tem večidel malo mar, da bi bil tudi zares dobro in izvrstno pisal. Ker je pa ravno to poglobljena reč pri pisanju, je mogla omenjena navada veliko slabih nasledkov imeti. Gotovo je pri tem edino prava pot, da se to, kar je zares dobro, povzdiguje, tisto pa, kar je slabo, odloči in zaverže. To ne koristi po naših mislih le slovstvu, ampak tudi vsak dober pisatelj mora želeči, da je nekoliko razločka med presojo njegovih del in med tisto navadnih pisavcev. To nas pripravi, slovenske pesnike v kratkim pa resnično po vseh prednostih in slabostih pretresti.

Tu ni govorenja od narodniga, ampak od umetniga pesništva. De bi bili stari Slovenci v tej reči umetnike imeli, se nikjer ne najde in je tudi neverjetno. Pri teh naravnih ljudeh je vsakdo občutke svojiga srca v mišne pesmi zlagal in jih tudi sam prepeval. Mladenec je zdihoval po deklici, ta po rožicah in pomladi; možak je dela dedov oznoval in zapušena žena je svojiga rajnciga obžalovala. Tako je bilo to naravno pesništvo splošno in vendar po razmerah in okoljsinah posamesno. Vsak je bil svoj pesnik, kadar ga je občutlejši gnal; pa duh naših dedov še ni bil tako mnogoversten, da bi se bili tudi ptujih občutkov navdahnili. Umetno pesništvo se ni tedaj vkoreniniti moglo.

Pa ljudstvo je iz tega naravniga stanu stopilo in je bilo pripravniši za umetno pesništvo. Zdaj se tudi prve znamenja te poezije pokažejo. Pesmotvorci so bili koledniki in pesmi kolednikov so ravno prvo umetno če ravno še zlo neopiljeno pesništvo. Pa ta poezija se je malo zapisovala in se je tudi scasama z narodno tako raztopila, da se večidel ne ve, kje de je meja med njima. Deržimo se tedaj le zapisanih pesem.

Pervi spis v vezanim govoru je po naši vednosti prerokovanje svete Šembilje.

Ta spis smo vidili blizu Krasnje in je gotovo eden nar starih spominkov slovenskiga slovstva, zakaj njegova letna številka je 1492. Kdo de je pisatelj te prerokbe bil, se na tanko ne ve. Vjemanje zadnjih besedi verste je večidel na tanko, jezik je krepek in clo kmetiški, govor ne diši dosti po nemšini, pa v latinizmih plava, tako rekoč. Sicer je pa zapopadek malo pesniški, kakor že predmet ne pripusti. Vsako leto so ogenj, povodenj, potres in turške „burje“ napovedane. Ljubljana se kakih petkrat z ljudmi in hišami vred pogrezne, le samostanam je ohranjenje zagotovljeno. To kaže, da je bil pisavec nar bolj gotovo kak mnih, ki je na ljudi, ki so bili po turskih napadih zlo podivjačeni, svoj zolc razlil. Celi spis ni družiga, kakor vezana proza, brez posebne važnosti in viši pomembe.

Drugo umetno delo v tej reči smo dobili v Blagajevih bukvicah in sicer juterno pesem k materi božji. Pa ne le pesem sama na sebi ni dosti vredna, ampak tudi jezik je silno popačen, če ravno nekoliko menj, kakor v Trubarjevih in Kastelicovih knjigah, med kterima je Blagaj svoje zlo neznane povestice na svetlo dal. Čudno je, da od Truberja in Dalmatina nobene pesme nimamo, ko je vendar verski prepir drugot toliko svete poezije zbudil.

Leta 1750 je spisal nekdo precej pesem, ki pa niso natisnjene bile. Vidili smo jih pri nekim kmetu na Gorenskim. Opomina vredne ste le pesmi na sv. Katarino in pa od hudiga potresa. Jezik je bolj čist kakor v poprejnih in pesem od potresa je clo z nadušenjem pisana.

Zdaj pridemo do tistiga časa, ki se navadno za prvo dobo slovenskiga pesništva ima. Začetnik te dobe je Pohlín, navadno Pater Markus imenovan. Tega moža je pozneje Kopitar zlo prijel in mu vse zasluge odrekel in vsi drugi so v eno mero za Kopitarjem trobili. Pa če se pomisli, da tisti čas Pohlín v slovnicah nihče premislil ni, de so v bogatiji jezika takrat vsi za njim bili in de je v pridnosti in prizadevi, slovensino na noge spraviti, on veliko pred drugimi pisavci: tistiga časa ne moremo ne le s Kopitarjem potegniti, ampak le

terditi, da je Pohlín prvi zbuditelj slovenskiga slovstva v osemnajstim stoletju. Ker tu le od njegovih pesem govorimo, moramo sicer reči, da je v njih malo življenja, še menj gibčnosti in clo nič pesniškiga duha; pa vendar se vidi iz vsake verste prizadevanje, jezik večistiti in olepotiti. Kar obleko zadene, se tudi Pohlínu nikakoršna napaka ne more očitati. Če bi bil Markus le nekoliko pozneje živel, bi bil brez dvombe tudi on na pot stopil, ki si jo je Vodnik izvolil.

Času postanemo zdaj nekoliko nezvesti in vzamemo rajši reči skupej, ki so si v rodu. Duhovni naslednik Pohlína je Dajnko iz štajerskiga. Ta je vidil lepoto narodne poezije in se je zbiranja slovenskih narodnih pesem poprijeti sklenil. Pa de bi se bil le sklepa deržal, zakaj preveč svoj narod čislamo, kakor de bi njemu pesmi pripisovali, ki so brez tistiga cvetja, ki je gotova lastnost narodne poezije. Dajnko je narodne pesmi slisal, pa ni njih duha razumel. De se pesmi Slovincov niso na tanko vezale, de niso bile verste povsot odmerjene in de je bilo marsikaj na papirju okorno viditi, kar je v ustih ljudstva gladko teklo: to so bili vzroki, ki so Dajnkota in za njim tudi Koritkota pripravili, zlato narodnih pesem v železo pretopiti. Tudi se zdi, da je Dajnko teh tak imenovanih narodnih pesem veliko sam skoval. Tudi to njegovo lastno delo ni ravno zlo umetno narejeno, in dostikrat ne družiga kot vezana proza. Jezik je terd, okoren in clo tu in tam nerazumen, pa vendar je v tistih pesmah, ki so po vsi podobi njegova last, veliko več življenja, kakor v popačenih narodnih. Le malo njegovih pesem je, ki te presoje ne zaslužijo. Pesniški duh veje le v škerjančku in v malo drugih.

Obernimo se k Jarniku. Tu še le prav za prav pervikrat vidimo se umetno poezijo zares umetno razviti. Pesem ni več prozaiški spis, pri kterim so si zadnje besede verst podobne, ampak duh pisanja se spremeni. Bravec je povzdignjen, njegov duh zemeljsko pozabi in se navda božjih občutlejev. Pesem ni več golo popisovanje narave ampak ona piše iz tega popisa vodila, po kterih se ravnati imamo. Pri Jarniku se nam razodeva še le tisti duh, za kteriga nimamo druge besede, kakor ime „pesniški“, ki ga pa v vseh žilicah in čutnicah svojiga bitja občutimo. Tako sodimo mi boljši Jarnikove pesmi, pa žali Bog, da je boljših le majhno število. Veči del njegovih poezij je pa tudi suh, brez posebniga smisla in brez visokosti, če ravno se tudi tem gibčnost in lahkota govora odreči ne sme.

(Dalje sledi.)

Ženitba Slavenov in posebno Rusov.

(Dalje.)

Z osemnajstim stoletjem so se ženitvanske navade začele preminjati in tuje šege so spodrinule kmalo stare domače običaje. Menili so, da se bodo z vpeljavo novih reči, umetnosti in učenosti razširile, da se bodo ljudstvo omikalo. Te nove oblike so se že pri ženitvanju carevne Ane, hčere Petra velicega jasno pokazale, ker so bile popred hčere ruskih knezov zavezane, vedno device ostati, v tem času pa so se že tujim vladarjem v zakon dajale. Ženitba carevne Ane, ki se je še ko je nje oče živel, z vojvodom Schleswig-Holstein-Gottorpa zaročila, se je še le po smrti Petra velicega obhajala. V poletnem poslopju se je velika dvorana v ta namen pripravila, ki je bila 20 sežnjev dolga in 7 široka. Knez Menčikov je bil vodja. Dvorana se je z bogatimi progami pogrnila nevestno nebo je kincal gerb in krona cara, nebo ženina nevestnemu nasproti pa vojvodska krona. 18. maja 1725 so naznanili klicarji s trombami in talambasi ženitvanje. 21. maja ob 7 uri zjutraj se zberejo v pripravljeni dvorani povabljeni maršali, starasini, vojskovodji, državni vodji in tuji ministri; žene so še le proti enajsti uri skupej prišle. Proti dvanajstem se poda knez Menčikov s general prokuratorjem Japušinskim v poslopje ženina, od kodar se je vse v poslopje neveste podalo. Vojvoda gre v stanice carevne in od tod v veliko cerkev sv. Trojice, ki še zdaj, priča tako imenitne dogodbe, stara in poderta od bek obdana stoji. Nevesta se tudi na pot poda, spremljena od dvorkinj in

svojih zlahtnic. Na glavi ima carsko krono, z brilanti okinčano. Cesarica Katarina I. je bila v črni obleki, pred njo so nesli zastavo. Zaročil je carevno z vojvodom nadškof Teofan, vsi viši duhovni so bili pričijoči. Po dokončanej slovesnosti pripne cesarica zaročenima red sv. Katarine na rudečem traku na persi in jima srečo vošči. Zdaj dvorniki z svojimi voščili pristopijo. Ko se iz cerkve podajo, gromé topovi iz Petro-Pavlove terdujave in drugih krajev. Novozaročena se vsedeta, ko prideta v veliko dvorano, nevesta z svojim spremstvom pod svoje in ženim z svojimi pod svoje nebo, nato se gostija prične. Ob sedmih gre cesarica v sredo svojih stražnikov. V tem trenutku začne iz zemlje iz dveh virov belo in rudeče vino teči. Stražniki pozdravijo cesarico z strelom. Cesarica pomigne in naenkrat prinesejo stražniki težko obložene mize z pečenimi volovi in ovni stražnikom v postrežbo, ki cesarico pozdravijo. Ob devetih spusti cesarica novozaročena, ki sta se v carskem vozu v vojvodsko poslopje peljala. Po gostii so se v vert na sprehod podali. Tretji dan je bila velka gostija pri vojvodu, cesarica je imela posebno mizo, v sredi novozaročenih, velke kneginje, velcega kneza Petra in meklenburške vojvodinje. Pervi carstva, poslanci in dvorniki so pri posebnih mizah sedeli. Pri gostii ni bilo druge godbe kakor trombe in groméči topovi. Tako je bila ženitba končana. Mnogi ki so bili pri ženitbi, so prijeli red sv. Ane prvega reda in višjo stopnjo. Sad tega zakona je bil Peter III.

(Dalje sledi.)

Nekaj od slovenskih narodnih pesem.

Gotova je, da „Ost-Deutsche Post“ Slavenom ni prijazna in vendar nekdo, ki sam pravi, da slovenskega ne razume, ki je pa Grūna Anastazia prestavljene slovenske narodne pesmi bral, takole piše od Slovincih v omenjeni časopis: „Narod, kterega pesniški dnh tako veličastno skoz pokrov svojega groba predere, se sme za novo pridobljeno deželo, za vmnoženje moči, izvirnosti in krasote v kraljestvu človeškega napredka in dušne omike pozdraviti!“ (Ein Volk, dessen poetische Psyche in solcher Verklärung den Deckel ihres Sarges bricht, ist als eine neugewonnene Provinz, als ein neuer Zuwachs an Kraft, Eigenthümlichkeit und Schönheit im Reiche des menschlichen Fortschrittes und humaner Bildung zu begrüßen!)

Navratilova slovnica.

Res je, da imamo slovnice že na kupe, mnogo več kakor nam jih je potreba. Marsiktera bi bila le še za Deukaliona ali pa Hefesta. Navratilova slovnica pa moramo z serčnim veseljem pozdraviti, posebno zato, ker je nalašč za sodniške vradnike pisana, in vse zapopade, kar mora ti vediti, ako hoče v slovenskem jeziku svoja opravila zverševati. Kako prav pridejo povabila, imeniki, razsodbe itd. kakor tudi mali slovar sodnih izrekov v slovensčini manj izobraženemu sodniku! To delce je tedaj gotovo lep pripomoček, posebno omenjenim vradnikom. Sicer je pa tudi zlo umevno, kratko in vendar tako popolnoma doversena, da se ne moremo zderžati, je vsacemu, ki želi, se slovenskega jezika kmalo in popolnoma naučiti, živo priporočiti. Velja 30 kraje. in se dobi na prodaj v Ljubljani pri vsih knjigokupcih, kakor tudi v drugih večih slovenskih mestih.

Telegrafiško kurzno naznanilo deržavnih pisem 11. Grudna 1850.

Deržavne dolžne pisma po 5	od 100 (v srebru) 96
» » » » 4 1/2 » » » » 83	
» » » » 4 » » » » —	
Obligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, českih, moravskih, silezkih, štajarskih, koroških, krajskih, gorških in dunajske višje kamorne uradn.	po 4 od 100 — gld
	» 2 1/2 » » » » — » 2 1/4 » » » » — » 2 » » » » 40 » 1 3/4 » » » » —
Bankne akcie po 1159 gold. v srebru.	
Dnarna cena 11. Grudna 1850.	
V dnarja	
Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.) 39	gld.
Srebra » » » » » 30	»